

raca« (broj od 7500 boraca)»; »da bi se nivo proizvodnje približavao planiranoj« (da bi se proizvodnja približavala planiranoj); »nejednaki nivo i nestalnost polaznika tečaja« (najvjerojatnije da je pisac mislio na nejednako znanje); »prilozi (časopisa) su na nesumnjivom nivou«. Nesumnjivi nivo! Ima *nivo cijena* (cijene, prosjek cijena, opći prosjek cijena), *nivo investicija* (investicije, svota investicija, visina investicija), *nivo svijesti* (svijest, koja može biti jače ili slabije razvijena, svijestan, svjesniji, prema smislu), zatim imamo *zanatski, umjetnički, naučni nivo*, pa čak *kulturni nivo, pristojni nivo, nezadovoljavajući nivo*, pa zašto onda ne bismo imali i *nesumnjivi nivo*. Što je kritičar htio nešto reći o (umjetničkoj) vrijednosti priloga, a ovom frazom nije rekao ništa, on mnogo ne tare glavu.

Filmski kritičar bio je nešto određeniji: »...treći film nije uspio da dostigne nivo ostale naše dokumentarne proizvodnje«, ali je zato jednom novinaru ljetos »nivo Dunava kod Bezdana dostigao najviši nivo«.

A kad su razgovori na najvišem nivou, znači, da se razgovaraju najviši predstavnici pojedinih država. Ako tome izrazu i priznamo pravo u diplomatskom jeziku, evo primjera, gdje je pisac pretjerao: »...već je jučerašnji razgovor na najvišem nivou pokazao takvu jednodušnost u osnovnim pitanjima, da nema potrebe za novim sastankom na istom nivou pa će se stoga razgovori voditi na nivou ministara vanjskih poslova.« I dobar izraz, upotrebljen ovako, često se protivi jedrini stila. A pisac je tome mogao vrlo lako izbjeći, osobito treći put, jer se to hrvatski može reći: *razgovore će voditi ministri vanjskih poslova*.

Moram priznati, da uvijek nije lako naći dobru zamjenu, ali svatko, tko se želi točno izraziti, naći će dobar izraz. Naš jezik nije tako siromašan, da bi trebao trpjeti ovakve nezgrapnosti. Samo valja malo promisliti, a ne onako naprećac, kao jedan naš borbeni filmski kritičar, koji je napisao za tri dokumentarna filma, da su »natprosječno niske kvalitete«. Izbjegao močvari, a zapao u baru.

Bude li nivo i dalje tako plavio naš književni ezik, još mnogo misao bit će mutna.

Stjepan Babić

PRAVOPISNA KONZERVATIVNOST U ĐAKOVU

Često nalazimo u štampi suglasnički skup *dj* umjesto znaka *d*, i to stoga, što sve tiskare neraju znaka *d* pa upotrebljuju *dj*. To je neopravdano! Ima već sedamdeset godina, kako je znak *d* uveden u našu abecedu umjesto dotadašnjih skupova *dj* i *gj*, a eto se prvi skup i do danas održao u priličnoj mjeri, bilo iz potrebe ili navike. Naš je znak *d* jedinstven u Evropi, pa nije čudo, što ga nemaju neke tiskare i pisaci strojevi, jer ih poglavito nabavljamo iz inozemstva.

U Đakovu je slučaj osjetljiviji. Ondje je pobijedila tradicija pisanja, vezana za ime grada. Tako ondje pišu: *Djakovo, Djakovština i djakovački*; u gradu postoje ovi natpisi: Gradski NO Djakovo, Hotel »Djakovo« i dr. Ovi natpisi nisu pisani strojevima, već rukom. Na trgovačkom računu, na primjer, stoji: *Djakovo*; tako ga pišu prodavači. U administraciji i privatnom životu ovako pišu u 70% slučajeva. Dapače i ljudi iz drugih mjesta, koji održavaju pismene veze s Đakovčanima, pišu na adresama: *Djakovo*, kad onamo šalju pismo, jer domaći ljudi tako naznačuju mjesto odašiljanja na svojim pošiljkama.

Treba konačno prestati s tom praksom u javnome životu! Kranje je vrijeme, da iz našega pisma uklonimo skup *dj* i pišemo *d* tamo, gdje mu je mjesto. Tiskare su dužne namaknuti znak *d*, ako ga nemaju, i paziti, da ga pišu u riječima, u kojima se izgovara. Ovo naročito vrijedi za novinske tiskare!

Ovaj je slučaj očit primjer pravopisne konzervativnosti: ljudi su navikli ovako pisati od davnine i teško primaju bilo kakvu promjenu, makar navika i nije u skladu s današnjim pisanjem.

Koliko mi je poznato, u Đakovu dosad nije poduzimano ništa, da bi se to ispravilo. O tome pitanju i još nekima slične prirode raspravljala je nedavno Podružnica Hrvatskoga filološkog društva, koju su nedavno osnovali stručni nastavnici đakovačkih škola. Stoga se nadam, da će uskoro Đakovo prestati »djakovanjem«.

Šimundić Mate

TRIDESETGODIŠNJICA MARETIĆEVA
»JEZIČNOG SAVJETNIKA«

Ove se godine navršava trideset godina od izdanja MARETIĆEVA *Jezičkog savjetnika*, kod nas jedinstvenog i zaista prijeko potrebnog djela. Trideset godina nije prevelik vremenski razmak, ali je bio dovoljan, da se djelo prekrije velom zaborava. A ipak ono danas nije ni manje aktualno ni manje potrebno, nego je bilo u vrijeme pred trideset i više godina, kad je neumorni profesor Tomo MARETIĆ sakupljao njegovu građu, što je radio iz ljubavi i brige za čistoću jezika našega, da nam jezik bude zaista naš. Ne možemo se (nažalost) pohvaliti, da u njegovanju čistoće i ljepote našega jezika stojimo mnogo bolje nego prije trideset godina, pa ne će biti zališno, da se na to djelo i danas podsjetimo i da ga preporučimo.

Djelo ima blizu 250 strana, a sastoji se od Pristupa (od V. do XXXI. strane) i tri dijela (od I. do 205. strane). Govoreći o razlozima, koji su ga ponukali, da napiše Savjetnik, MARETIĆ u Pristupu kaže: »Vrlo mnogim našim piscima mrzak je taj trud (da paze na čistoću našega jezika) te gaze nogama najobičnija i najvažnija jezična pravila, pa pošto ih dobro pogaze i jezik nagrde, onda govore: »Ovako treba pisati, kako mi pišemo, sve je drugo ludorija.« MARETIĆ je protiv anarhije u jeziku. On drži, da jezični stručnjaci (i čistunci) imaju pravo i dužnost, da se brinu za njegovu čistoću. »Razlika je između naših čistunaca — kaže MARETIĆ — i njihovih protivnika samo u tome, što oni prvi drže, da jezik treba dopunjati i razvijati po pravilima, što ih u samom jeziku našem nalazimo (samo ako ih znamo tražiti i naći), a drugi drže, da ga treba doterivati onako, kako ga doteruju beogradske i zagrebačke kafane i novine, t. j. jezik menjati i u nj sve unositi, kakogod kome na pamet padne, s brda s dola.« (Iz takvih smo se krugova i u najnovije vrijeme »obogatili« na pr. riječju *instruktaža*, koja se pojavila u vezi s popisom i kategorizacijom stanova, kao gljiva poslije kiše.)

Ipak u trideset godina, koliko nas dijeli od izdanja te knjige, naš se jezik u skladu s općim društvenim i političkim prilikama znatno razvio:

obogatio se je novim leksikom i frazeologijom, u njemu se mnogošta uobičajilo i od onoga, što je MARETIĆ još prije trideset godina odbacivao. To je predvidio i sam MARETIĆ. On kaže: »Nemoguće je iščupati gdekoji korov...« pa dodaje: »Zato ne verujem da će nakon ove moje knjige nestati nekih pogrešaka, kao što su na pr. dragulj, kolodvor, uzeti (koga ili što) u obranu ili u zaštitu, prinadležnost, temeljem; sva je prilika, da će ponajviše pisaca i dalje pisati: botaničar, kritičar, tragičar; među Hrvatima slabo će koji »Juraj« ili »Ve-koslav« postati: Đuro (Dorde), Alojzije; među Hrvaticama i Srpkinjama retko će biti, koje će se hteti zvati i pisati Petrovička, Miletička, Nikolička (ili Petrovičeva, Miletičeva, Nikoličeva); ne nadam se, da će »izvesni« pisci pridev »izvestan« prestati upotrebljavati u značenju, koje mu ne pripada i t. d.« (str. XI.). Iz tih se MARETIĆEVH napomena vidi, da sannašnji čitalac ne mora prihvatiti sve od riječi do riječi, kako se nalazi u *Jezičnom savjetniku*, a to se potvrđuje i time, što su u praksu ušle i neke riječi i izrazi, koje je MARETIĆ odbacivao, a neke, koje je on predlagao, danas se gotovo i ne upotrebljavaju. (Vidi Prvi dio, od I. do 191. strane.)

Danas velika većina govori i piše: Afrikanac, ambasador, bakljada, bezbroj i t. d., premda MARETIĆ preporučuje: Afričanin, poklisar, bakljarija (lučarija, zubljarija), bezbrojnost i t. d. Govori se i piše blagostanje, iako MARETIĆ (M) preporučuje imućnost, brakorazvodan (M. brakorastavan, brakoraspušan), čaroban (M. čarovan), čarobnjak (M. čarovnjak), časopis (M. ročnik), darežljiv (M. podatljiv), dorastao: nijesi ti dorastao tome poslu (M. nijesi ti podoban za taj posao), dvojniki (M. istovetnik), gadaluk (M. gadilo, mrzofs), huškač (M. podbadač, potutkač), ishod, ispad na pr. izbora (M. posljedak), isprika (M. ispričanje), istaknut (M. iznositi), iznajmiti (M. davati u najam), juni, juli (M. jun, junij; jul, julij), kazna (M. kazan), krijesnica (M. proletuša), natruha (M. sumjesa), oporezovati (M. udariti, nametnuti na koga porez), otekлина (M. otok), ovrha (M. porob, rubačina), pelud (M. cvjetni prah), podnožje na pr. gore (M. podgorje), poduzetan (M. pothvatan), podu-